

Nr 167.

Kungl. Maj:s proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m.; given Stockholms slott den 28 februari 1947.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 74 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad; samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 63 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

GUSTAF.

Gunnar Myrdal.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

79 §.

1 mom. För att — — — dess betjänande.

Beträffande beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter eller grundpenningar må Konungen dock förordna, att fastställelse i stället skall meddelas av myndighet som Konungen därtill utser.

Hurusom beslut — — — kommunal fondbildning.

Beslut, som — — — till Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1947.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1937: 498.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändrad lydelse av 74 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930
(nr 252) om kommunalstyrelse i stad.**

Härigenom förordnas, att 74 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

74 §.

1 mom. För att — — — dess betjänande.

Beträffande beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter eller grundpenningar må Konungen dock förordna, att fastställelse i stället skall meddelas av myndighet som Konungen därtill utser.

Hurusom beslut — — — kommunal fondbildning.

Beslut, som — — — till Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1947.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändrad lydelse av 63 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935
(nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.**

Härigenom förordnas, att 63 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

63 §.

1 mom. För att — — — dess betjänande.

Beträffande beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter eller grundpenningar må Konungen dock förordna, att fastställelse i stället skall meddelas av myndighet som Konungen därtill utser.

Hurusom beslut — — — kommunal fondbildning.

Beslut, som — — — till Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1947.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1937:499.

² Senaste lydelse, se SFS 1937:502.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för kommunikationsdepartementet och med statsrådet Mossberg anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal, fråga om *ändrade bestämmelser angående fastställelse av kommunala beslut rörande hamnavgifter och grundpenningar* samt anför därvid följande.

Enligt 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet skola vissa i lagrummet angivna beslut av kommunalstämma och kommunalfullmäktige för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse. Bland dem märkas beslut som angå nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande.

Jämlikt 74 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad och 63 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm gälla motsvarande bestämmelser för städernas del.

Till sådana avgifter, som avses i nämnda paragrafer i kommunallagarna, hänföres bl. a. hamnavgifter och grundpenningar. Med hamnavgift förstås den ersättning, som utgår för begagnande av allmän hamn med därtill hörande kajer, bryggor och förtöjningsanstalter, under det att med grundpenningar avses ersättning för användande av anstalter för sjöfartens trygghet och bekvämlighet vid lastageplatser i samband med lastning och lossning av varor. Flertalet av de allmänna hamnarna i riket äges av kommuner, medan endast ett mindre antal är i enskild ägo. Beträffande lastageplatserna är förhållandet det motsatta. De flesta av dessa äro inrättade i anslutning till industriella anläggningar och tillhöra vederbörande industriidkare.

Närmare regler för taxor å hamnavgifter och grundpenningar ha i administrativ ordning givits genom förordningen den 31 december 1907 angående taxor å hamnavgifter samt förordningen samma dag angående taxor å grundpenningar. Dessa förordningar innehålla bl. a. bestämmelser om ansöknings- och prövningsförfarandet då ägare eller innehavare av hamn eller lastageplats önskar få taxa fastställd av Kungl. Maj:t. I detta förfarande ankomma betydelsefulla uppgifter på kommerskollegium. Sålunda skall kollegium granska

alla taxeförslag och till Kungl. Maj:t avgiva utlåtanden över dessa. Beträffande hamnavgifter åligger det vidare kollegium att till ledning för uppgörande av taxeförslag upprätta och utdela formulärblanketter, upptagande de allmänna bestämmelser som böra inflyta i hamntaxor. — I övrigt innehålla förordningarna stadganden om grunderna för hamnavgifters och grundpenningars fastställande m. m. Här må nämnas att taxorna som regel skola fastställas för femårsperioder.

Genom beslut den 20 juni 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt *kommerskollegium* att verkställa utredning angående de allmänna sjöfartsavgifterna med undantag av lotsavgifter och hemvägsersättning. Utredningsarbetet, som omfattat bl. a. hamnavgifter och grundpenningar, har av kollegium genomförts i flera etapper. Hamnavgifterna ha behandlats i ett år 1943 framlagt *betänkande med förslag till hamnförordning* (SOU 1943: 32). Resultatet av utredningen beträffande grundpenningarna har redovisats i ett år 1945 avgivet *betänkande angående grundpenningväsendet* (SOU 1945: 24), i vilket även upptagits vissa frågor rörande sluss-, kanal- och andra farledsavgifter.

I betänkningarna föreslår kommerskollegium åtskilliga ändringar av bestämmelserna om hamnavgifter och grundpenningar. I formellt hänseende innebär förslaget, att dessa bestämmelser, jämte vissa andra stadganden, sammanföras i en hamnförordning, som skulle ersätta bl. a. de nu gällande förordningarna angående taxor å hamnavgifter och angående taxor å grundpenningar.

Beträffande fastställelseförfarandet föreslås, att befogenheten att pröva och fastställa taxor å hamnavgifter och grundpenningar skall överflyttas från Kungl. Maj:t till kommerskollegium. Kollegium framhåller, att såvitt rör de kommunala hamnarna och lastageplatserna, en sådan överflyttning förutsätter ändring av 79 § 1 mom. lagen om kommunalstyrelse på landet och motsvarande lagrum i kommunallagarna för städerna. Sålunda bör enligt kollegium i dessa lagrum införas en bestämmelse av innehåll att beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter och grundpenningar skola underställas myndighet, som Konungen därtill förordnar.

I betänkkandet med förslag till hamnförordning lämnar kommerskollegium en utförlig motivering för förslaget att överflytta befogenheten att fastställa hamntaxor till kollegium. Bl. a. uttalas att kollegium under årens lopp förvärvat en ingående kännedom och erfarenhet beträffande landets hamntaxeväsen. Det nuvarande ansöknings- och fastställelseförfarandet i ärenden angående hamnavgifter hade i praktiken utvecklats så, att kollegium blivit den centrala övervaknings- och granskningsmyndigheten i fråga om hamntaxorna. Kollegium brukade sålunda påminna vederbörande om när taxeförslag skulle upprättas, införskaffa erforderlig komplettering och vaka över att hamntaxeförordningens ekonomiska bestämmelser efterlevdes. Vidare brukade kollegium tillse icke blott att taxorna i görligaste mån vore klart och tydligt avfattade utan även, genom jämförande granskning av andra hamntaxor, att enhetlighet i lämplig utsträckning ernåddes.

Kommerskollegium framhåller vidare, att de flesta hamntaxeärendena, nämligen de som avsåge småhamnarna, ur statlig synpunkt vore av så ringa betydelse att de måste betraktas som rena bagatellärenden. Det oaktat vore de emellertid ofta på grund av mångfalden av de i taxorna ingående bestämmelserna och varutariffernas omfång av tidsödande art. Enligt kollegii uppfattning måste det därför anses vara ett slöseri med tid och arbetskraft, att ärenden om fastställelse av hamntaxor för småhamnarna skulle handläggas, förutom av lokala förvaltningsmyndigheter, av såväl kollegium som Kungl. Maj:t. Dessa ärenden borde sålunda i första hand avbördas Kungl. Maj:t.

Emellertid syntes hamntaxeärendena överhuvud taget, uttalar kommerskollegium i fortsättningen, vara av den art, att en delegering vore att förordas. Vid avgörandet av ett sådant ärende, vare sig det gällde en storhamn eller en mindre hamninrättning, anlades sålunda icke några allmänt administrativa eller ännu mindre några politiska synpunkter. Därjämte kunde framhållas att dessa ärenden vore regelbundet återkommande. Icke minst med hänsyn härtill skulle en delegering medföra en ej oväsentlig avlastning av vederbörande departements arbetsbörda. Dessutom skulle vinnas en avsevärd, av hamninnehavarna eftersträvad tidsbesparing i prövningsförfarandet.

Kommerskollegium påpekar slutligen, att möjlighet alltid finnes att överklaga kollegii beslut i hamntaxeärenden hos Kungl. Maj:t.

Kommerskollegium erinrar i betänkandet angående grundpenningväsendet om att jämväl sluss-, kanal- och andra farledsavgifter falla, i den mån de avse kommunala anläggningar, under kommunallagarnas bestämmelser om nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen. I övrigt äro avgifterna icke reglerade i allmän författning. I betänkandet uttalas, att Kungl. Maj:t fastställt periodvis reglerade taxor för omkring 30 slussar, kanaler och andra farleder. Kommerskollegium förordar, att även fastställelsen av taxor å farledsavgifter överflyttas till kommerskollegium.

I samband därmed ifrågasätter kollegium, huruvida icke Kungl. Maj:ts prövningsrätt beträffande jämväl andra kommunala avgifter å den allmänna rörelsen, såsom exempelvis broavgifter, torgavgifter och parkeringsavgifter, borde delegeras till underordnad myndighet, närmast kollegium. Eftersom detta spörsmål fölle utanför kollegii utredningsuppdrag, funne kollegium emellertid icke skäl framlägga förslag därom, helst som ett sådant förslag borde grundas på en närmare undersökning angående de olika slag av avgifter, som kunde ifrågakomma.

Över kommerskollegii betänkanden ha efter remiss *yttranden* avgivits av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. Sålunda föreligga beträffande betänkandet med förslag till hamnförordning *yttranden* av bl. a. överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, svenska hamnförbundet, Sveriges redareförening och ett antal andra sjöfartsföreningar, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund samt rikets handelskamrar. Vid åtskilliga av länsstyrelsernas utlåtanden ha fogats *yttranden* av hamnmyndigheter och andra kommunala myndigheter.

Av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna ha samtliga utom järnvägsstyrelsen tillstyrkt eller icke haft något att erinra mot förslaget att befogenheten att pröva och fastställa kommuns beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter överflyttas från Kungl. Maj:t till kommerskollegium.

Svenska hamnförbundet anför sålunda, att förbundet ansåge förslaget vara ägnat att medföra stora fördelar framför nuvarande system, särskilt därigenom att tidsbesparing och större smidighet vid handläggningen av hamntaxeärenden skulle ernås.

Skånes handelskammare samt *Smålands och Blekinge handelskammare*, vilka avgivit gemensamt yttrande, förklara, att kamrarna livligt tillstyrkte att beslutanderätten anförtroddes kommerskollegium, som besuttede stor förtrogenhet med hamn- och sjöfartsfrågor.

Järnvägsstyrelsen uttalar däremot, att styrelsen icke kunde biträda förslaget i vad det avsåge storhamnarna eller, mer allmänt, hamnar, som vore av större betydelse för den utländska linjesjöfarten. Styrelsen yttrar härom i huvudsak följande.

På grund av att hamnarnas rörelse ingår som en integrerande del i landets totala samfärdsel kunna hamntaxorna icke frånkännas en avsevärd betydelse ur kommunikationspolitisk synpunkt. Hamntaxorna torde även spela en viktig roll icke endast då fråga är om konkurrens mellan trafik över hamnarna och järnvägstrafik utan också i avseende på konkurrens de olika hamnarna emellan, varför ifrågavarande taxeärenden jämväl kunna erhålla viss kommunalpolitisk innebörd. Styrelsen vill också erinra om de meningsskiljaktigheter, som kommit till uttryck i samband med de för några år sedan företagna ändringarna i hamnavgifterna för statens järnvägars färjetrafik över Malmö och Hälsingborg. De intressemötsättningar, som därvid givit sig till känna, ha berört såväl förhållandet mellan järnvägarna och den svenska rederinärningen som den sistnämndas relation till utländsk sjöfart och hamnrörelse. Man torde därför få tillskriva hamntaxorna jämväl en näringspolitisk betydelse, som stundom kan göra sig gällande även beträffande förhållandet mellan svenska och utländska intressen.

En omständighet, som även bör beaktas, är, att taxorna för de enskilda järnvägarna — vilka inom det samlade kommunikationsväsendet torde få anses ha en med hamnarna likartad betydelse och, åtminstone tidigare, även utbredning — hittills och allt fortfarande fastställas av Kungl. Maj:t. Järnvägsstyrelsen intager beträffande dessa taxor en ställning som granskande myndighet analog med den kommerskollegium för närvarande intar i vad avser hamntaxorna, och något förslag att till järnvägsstyrelsen överflytta beslutanderätten om de enskilda järnvägarnas taxor har veterligen icke framställts. Särskilt i fråga om sådan befordran, som, ehuru den sker sjöledes, är underkastad järnvägstrafikstadgan, synes det oegentligt att låta i frakten ingående hamnavgifter fastställas av annan myndighet än Kungl. Maj:t. Att inom ett annat viktigt område av kommunikationsväsendet, nämligen den yrkesmässiga biltrafiken, fastställandet av taxorna är överlåten på den tillståndsgivande myndigheten — biltrafiknämnden respektive länsstyrelse — torde i detta sammanhang icke kunna tillmätas någon större betydelse. Biltaxorna ha nämligen i regel ett lokalt och relativt begränsat verkningsområde och torde sålunda även i de viktigaste fallen icke kunna anses vara av större allmän betydelse än taxorna för småhamnarna.

Med hänsyn till det anförda hemställer järnvägsstyrelsen, att befogenheten att fastställa hamnavgifter icke överflyttas såvitt angår de större hamnarna.

Över betänkandet angående grundpenningväsendet ha yttranden avgivits av bl. a. länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Gotlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, svenska hamnförbundet, vissa sjöfartsföreningar, ett antal industriföreningar samt några av handelskamrarna. Därjämte ha yttranden över betänkandet, i vad detta avser delegering av beslutanderätten beträffande sluss-, kanal- och andra farledsavgifter, inhämtats från bl. a. överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kronobergs, Blekinge och Kalmar län samt vattenfallsstyrelsen.

Förslaget om delegering av fastställandet av taxor å grundpenningar har icke från något håll föranlett erinran.

Däremot ha i vissa remissyttranden framställts invändningar mot den föreslagna delegeringen beträffande farledsavgifter.

Kommerskollegium är under Kungl. Maj:t den centrala övervaknings- och *Departements-*
chefen. granskningsmyndigheten i fråga om hamntaxorna och grundpenningtaxorna i landet. Den egentliga sakprövningen av taxeärendena sker i det övervägande antalet fall hos kollegium, medan ärendenas handläggning i handelsdepartementet oftast är av mera formell art.

Ur administrativ synpunkt måste det anses otillfredsställande att Kungl. Maj:t på detta sätt belastas med ärenden, som synas utan olägenhet kunna avgöras av underordnad myndighet. En överflyttning av avgörandet till kommerskollegium skulle medföra att ärendena bleve snabbare avgjorda. Vidare skulle den fördelen vinnas, att viss arbetskraft inom departementet kunde frigöras för andra arbetsuppgifter.

Kommerskollegii förslag om överflyttning av fastställandet av hamntaxor och grundpenningtaxor har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom järnvägsstyrelsen. Denna myndighet har uttalat att avgörandet i hamntaxeärenden för de större hamnarna borde förbehållas Kungl. Maj:t. Vad styrelsen anför till stöd härför synes emellertid icke inefatta tillräckliga skäl att modifiera kollegii förslag. Jag vill särskilt framhålla, att hamntaxorna och grundpenningtaxorna ganska detaljerat regleras genom föreskrifter, som i administrativ ordning meddelas av Kungl. Maj:t. Vidare vill jag erinra om möjligheten för berörda parter att hos Kungl. Maj:t överklaga kollegii beslut.

Jag biträder sålunda kommerskollegii förslag att befogenheten att fastställa hamntaxor och grundpenningtaxor överflyttas till kollegium.

Såsom i det föregående nämnts har kommerskollegium ifrågasatt att fastställandet av jämväl andra avgifter å den allmänna rörelsen, bland dem farledsavgifter, skulle delegeras till underordnad myndighet. Flera skäl tala

för att åtminstone i vissa fall så bör ske. Någon fullständig utredning om vilka avgifter som kunna ifrågakomma föreligger emellertid icke. Då härtill kommer att avgifterna ej, såsom fallet är med hamnavgifter och grundpenningar, äro närmare reglerade i allmän författning, synes frågan tillsvidare böra anstå. Det torde vara anledning förmoda att 1946 års kommunallagskommitté kommer att uppmärksamma spörsmålet vid sin översyn av kommunallagstiftningen.

För genomförande av den nyss förordade överflyttningen av ärenden angående hamntaxor och grundpenningtaxor erfordras, såvitt angår kommunala hamnar och lastageplatser, ändringar i 79 § 1 mom. lagen om kommunalstyrelse på landet och motsvarande lagrum i kommunallagarna för städerna. Ändringarna böra lämpligen få den formen, att Konungen bemyndigas att beträffande beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter eller grundpenningar förordna, att fastställelse skall meddelas av myndighet som Konungen därtill utser.

Lagändringarna synas böra träda i kraft den 1 juli 1947.

I enlighet med det anförda ha inom handelsdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående ändrad lydelse av 79 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 74 § 1 mom. lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad; samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 63 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Föredraganden hemställer härefter, att lagförslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lindenbaum.